

Для поезії взагалі характерне вираження природи людини через любовні стосунки і переживання. Саме у способах переосмислення традиції найяскравіше виявлялася індивідуальність кожного англійського поета XVI ст. Єлизаветинська лірика характеризується змінами в розумінні сутності кохання й образу коханої жінки. Митці також розвивали жанрові традиції античної літератури, модернізували їх за рахунок національних елементів, адаптували до власних художніх задач. Це знайшло своє яскраве вираження у «спенсерівській» і «шекспірівській» формах сонета. Ренесансна поезія стала відкритою для загальної інтерпретації, пропагувала цінності придворної культури і була їй відданою. Тому яскраві й естетично значимі твори поетів-єлизаветинців ґрунтовно вплинули на подальший розвиток англійської поезії, залишившись на століття мистецьким еталоном.

Бібліографічні посилання

1. Бурова И. И. «Малые поэмы» Эдмунда Спенсера в контексте художественных исканий елизаветинской эпохи: автореф. дис. ... доктора филологических наук: 10.01.03 / Ирина Игоревна Бурова. – Санкт-Петербург, 2008. – 46 с.
2. Грин Д. Р. История Англии и английского народа [пер. с англ. – 2-ое изд., испр. и доп] / Д. Р. Грин. – М.: Кучково поле; Гиперборея, 2007. – 888 с.
3. История культуры стран Западной Европы в эпоху Возрождения / [Л. М. Брагина, О. И. Варьяш, В. М. Володарский и др.]; Под ред. Л. М. Брагиной. – М.: Высш. шк., 1999. – 479 с.
4. Соколов Д. А. Текст. Эпоха. Интерпретация: «Песни и сонеты» Ричарда Тоттела и английская поэзия Возрождения / Д. А. Соколов. – СПб. Филологический факультет СПбГУ, 2006. – 326 с.
5. Iavitch Daniel. Poetry and Courtliness in Renaissance England., 1976. – 118 с.
6. Spenser Edmund. «Amoretti»: [Електронний ресурс] / E. Spenser. – Режим доступу: <http://theotherpages.org/poems/spenser1.html>.

Надійшла до редколегії 16.05.11

УДК 821.16.09'06-005.2

Л. О. Брега

м. Дніпропетровськ

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ

Проаналізовано дослідження за гендерним аспектом української постмодерністської літератури в сучасному літературознавстві, коротко охарактеризований стиль жіночої прози.

Ключові слова: жіноча проза, героїня нового часу, стиль жіночого тексту, гендер.

Проанализированы исследования по гендерному аспекту украинской постмодернистской литературы в современном литературоведении, кратко охарактеризован стиль женской прозы.

Ключевые слова: женская проза, героиня нового времени, стиль женского текста, гендер.

We exposed and analyzed researches of gender subjects in the postmodern Ukrainian literature and in the female prose which was published last ten years. Stile of female prose was described also.

Key words: female prose, heroine of modern time, stile of female text, gender.

Розпочинаючи розмову про сучасний стан дослідження гендерної проблематики, хочеться згадати про літературу 20-х рр. минулого століття, яка має опосередковане значення для сучасного стану гендерної проблематики, але від того не менш значимими підвалинами для сьогоdnішнього гендерного дискурсу.

Літературно-художній, критичний та публіцистичний журнал-щомісячник «Українська хата» (виходив протягом п'яти років до 1914), оголошуючи свої завдання, писав: «По змозі йтимемо назустріч потребам українського жіноцтва, що може бути позитивною культурною силою, а через своє безправ'я і несвідомість занедбаного і одкинутого в найтемніший куток життя» [14, с. 2]. Письменники-чоловіки того часу, лояльно зазначали, що серед жінок у літературі менше нездар. В підтвердження М. Сріблянський, якого багато цитує у своїх дослідженнях літературознавець Соломія Павличко, казав: «Жінки очищують повітря нашого мистецтва і дають великий зміст літературі, навіть позначають новий напрям...» [3, с. 161]. Тобто ще тоді створювалася ціла низка нових образів тогочасної жінки Ольгою Кобилянською, Лесею Українкою, Христею Алчевською, Галиною Журбою, саме їхня творчість стала своєрідним поштовхом створення нового напрямку в літературі 90-х вже кінця ХХ ст., з отриманням України статусу незалежної держави. Втім, як пише О. Забужко в есеї «Жінка-автор у колоніальній культурі, або знадоба до української гендерної міфології», «колоніалізм не скасовується з прийняттям Декларації Незалежності» [2, с. 190]. І далі «Українська культура всередині себе, в своїй гендерній структурі, й далі залишається – колоніальною» [2, с. 193]. Це було написано у 2001-му. Чи багато змінилося? До речі, твір самої Забужко «Польові дослідження...» багато з тих, хто сприйняв його загалом позитивно, засудив за «нежіночу» мову. Тобто у свідомості реципієнтів існує чіткий стереотип, що лайка може звучати лише з чоловічих вуст, це навіть є їхньою перевагою. «Агресія, як і мовні засоби її передачі – бачаться прерогативою чоловіків» [1, с. 293]. Тож виходить, що те, що для чоловічої прози є зрілістю й давно очікуваною свободою, в творах жінок може сприйматися як компрометація поняття жіночності. Ось, наприклад, 1996 рік; Ростислав Семків вважає, що «патріархальний світ для опанування себе вимагає авторитарної волі, раціональної регламентації та агресії – рис, які традиційно асоціювалися з чоловіками і які так і є – накидаються жінці, тільки-но вона починає змагатися з чоловіками на рівних» [1, с. 294]. Тобто гендерні стереотипи чітко градують не тільки ролі в соціумі, а й чітко наділяють рисами характеру: воля, раціональність, розум – це чоловічі; слабкість, покірність – жіночі. Ми маємо патріархальну шкалу вартостей, розподілених і, здається, намертво закріплених між фемінністю і маскуліністю. Хоча позбавляти чоловіків права на емоції, а жінок на раціональність – нісенітниця. Тут дуже доречними будуть слова польського вченого З. Лев-Старовича, котрий зауважив, що культура різних частин світу значною мірою визначалася соціально-культурними чинниками: в той час коли в країнах Заходу очікують, що чоловік носитиме важкі валізи, на іншому кінці світу чоловік важче зброї нічого не носить. У деяких культурах недопустимо бачити чоловіка у спідниці, а жінку у брюках. Але шотландці не вважають, що спідниця не сумісна з мужністю [4, с. 5].

В одному з есеїв О. Забужко точно зауважено: «Дотепер в Україні не було зроблено жодної спроби проаналізувати травму нашої колоніальної історії в гендерному аспекті. Причин на те забагато, аби всі їх перелічувати, одна з найочевидніших – цілковита, до 90-х років, «цілинність» усякої гендерної тематики, тобто відсутність теоретичної традиції, елементарних методологічних (та навіть і термінологічних!) «риштовань», на які можна б було спертися і які щойно тепер

починають зводитися, – стало вже банальністю повторювати, як нещадимо табуював тоталітаризм усе, пов'язане зі «статтю»...» [2, с 197]. «В рамках канону класиків і канонічних стилів чоловіче письмо займає центральне, а жіноче маргінальне місце. Логоцентризм є фалоцентризмом. І це не лише висновок феміністок, а логічне похідне деструкції», – вторує їй Соломія Павличко [3, с. 627].

Гендерна проблематика стає все більш популярною серед дослідників та є невичерпною тематикою для творів письменників різних статей, підсвідомо вони це роблять чи ні. Ось, скажімо, на противагу відомим письменницям-жінкам, проаналізуємо децицію із написаного Олегом Соловєєм – з повісті «Літо»: «Якщо вже про кохання, то я типовий маньяк, як визначила одна знайома шлюшка, яку довелося трахнути, коли вона у крамниці пішла до кабінки приміряти сукню. Це було насправду незабутньо. Сукню тоді вона навіть не приміряла» [13, с. 69]. Таке собі відверте чоловіче хизування з відтінком зверхності й домінування. Та герої «Szeretleka» вже зовсім інший: «З Києва подзвонив знайомий письменник; говорить, у нього сьогодні народився син. Питаю, чи відчуває у собі якісь концептуальні зміни? Відповідає на диво щиро – він ще не встиг нічого відчути; звичайно, де йому щось відчути, адже це не він тринадцять годин народжував свого сина; це не він проклинав увесь світ; чоловікові це не дано – і в цьому велика сила жінки: саме тому вона і керує світом; немає питань – вона це заслужила на залізному столі у передродовій кімнаті. Інколи думаю, а чи не хотів би я так само мати – таку маленьку симпатичну дівчинку, яку я назвав би Яринкою, або – щонайменше – Ірцею? Звичайно, хотів би... Але як і з ким?» [13, с. 51]. Так само полярно різні можуть бути філософствування жіночої прози. Втім, якщо раніше гендерна нерівність акцентувалася на статевій різниці, то зараз гендерно-рольові конструкції вибудовуються радше на взаємодії між статтями в соціумі. Формується і філософське осмислення категорій відмінності, важливість переосмислення гендерно-асиметричної побудови суспільства є одним із найважливіших питань сьогодення. А тому і для літератури, і для критики концепція гендера є найбільш актуальною темою. Сучасна українська жінка виявляє незадоволення своїм становищем, прагне самореалізації, активної участі в усіх сферах життя, навіть тих, які раніше були переважно прерогативою чоловіків. Жіноча самосвідомість прагне змінити обличчя суспільства, акцентуючи проблеми стосунків між статями, дискримінацію жінки в патріархальному світі як одну з найважливіших у наш час. В Україні діє жіночий рух, існує ряд жіночих організацій та ініціатив, і це вносить жіноче світобачення у сфери філософії, науки, культури; гендерні студії формують власні академічні інституції. І тут художня література віддзеркалює зміну традиційних жіночих ролей, феміністичні дискусії нинішньої реальності, тобто певною мірою література є засобом філософствування про жінку в сучасному світі.

Залишається важливим і спірним питання, як же називати літературу, авторами якої є власне жінки, – чи то «жіноча література», чи відносити до різних жанрів, незважаючи на стать, а більше, наприклад, на якість написаного. Ось кілька років тому на одному зі столичних літературних вечорів, присвяченому «літературі для жінок» присутні письменники й критики дійшли до такого висновку, що, «оскільки за всіма елементами письма – від особливостей слововживання до техніки опису сцен кохання – неможливо з вірогідністю 100% визначити стать автора, то й

говорити про якийсь особливий “жіночий” жанр не доводиться [8, с. 5]. Українська сучасна література представлена такими яскравими жіночими постатями, як О. Забужко, Г. Гордасевич, Л. Демська, І. Жиленко, М. Матіос, Т. Зарівна, М. Ільницька, С. Йовенко, Є. Кононенко, С. Майданська, Г. Пагутяк, серед авторок Придніпров’я маємо Н. Тубальцеву, Л. Степовичку, інших. Концептуалізація жіночої статі у творах названих письменниць, пов’язана з активним художнім освоєнням гендерної проблематики, закономірно призводить до формування нової концепції особистості жінки, проявленої в художньому образі «нової героїні» жіночої прози. Тож на сьогодні ми маємо таку проблемно-хронологічну конструкцію від визначеного О.Забужко про зародки гендеру на тлі «колоніальної історії» в середині 90-х і до ближчого часу версію Євгена Поветкіна з приводу штучності визначення «жіночий роман», «жіноча проза». Тобто за 10–15 років література пройшла шлях від згадки про гендер, його виявлення у творах, їх аналіз, форми вираження до дискусій про жанри літератури, яку створюють жінки: «Те, що в нас називається “жіночою літературою”, легко розкласифіковується за іншими, більш традиційними літературними жанрами. У літературознавстві на Заході, між іншим, чималий масив таких книжок відносять до жанру... казки, тобто казок для дорослих. Зрештою, цілком нормальний, достойний літературний жанр. Питання, отже, тільки в якості текстів, які в ньому пишуться... Як на мене, за такими ознаками можна було визначати жанрові особливості, якби жінки жили б десь зовсім окремо від чоловіків і теми, що цікавлять одних та інших, майже ніде не перетинались, більше того, якби самі жінки були більш психологічно однорідними. Тому переконаний, що жанрове визначення “жіночий роман” щодо творів, які до нього приписують, є позбавленим змісту, штучним» [9, с. 5].

Творам сучасних авторок притаманне художнє філософствування, що у визначеннях (за О. Забужко, Ю. Ковалів, С. Павличко, Л. Тарнашинської та ін.) є «філософізацією літературознавства»; варіативність семантики, вибір певних зображальних засобів, глибинний аналіз життєвих явищ, а відтак відбувається і впровадження їхнього власного світогляду. Серед особливостей жіночого світосприйняття виокремлюємо яскраву чуттєвість, «монізм» як нерозривну єдність раціонального та інтуїтивного, «контекстуальність» як орієнтацію на конкретну ситуацію, взаємозалежність людей. А ще – «божественну жіночність й загадку жінки пов’язану з її тілесністю. Виповідання цього досвіду – одне з суттєвих відкриттів саме літератури ХХ ст. Схоже українська проза, яка досі рідко пробувала вписати тілесність у структуру особистості, починає знаходити для цього мову й риторику» [1, с. 140]. Щодо тілесності, котра, безперечно, є такою прикметною ознакою для жіночої постмодерністської літератури, то і тут зроблено чимало робіт. Хочеться виділити роботу дослідника Фелікса Штейнбука «Тілесність – мімізис – аналіз (Тілесно-міметичний метод аналізу художніх творів)», у якій автор зробив, якщо можна так сказати, «літературознавчий розтин», де на мікрорівні уподобаним ним методом тілесно-міметичного аналізу виявив художні рішення та різноманітність підходів у творенні героїні нового часу. Зокрема, йдеться про компаративістський розгляд творів Ірени Карпи та польки Ольги Токарчук: «У творах обох письменниць суперечність між бажаним та дійсним, що переживають їхні героїні, остаточно знімається через творення дискурсу, тексту, врешті-решт,

слова. Діється це тому, що слово здатне містити та й містить у собі такі тілесні кореляти, як кореляти і монструозності, і пам'яті, і жіночості, і серця тощо, і тому слово ефективно виконує, зокрема, функції дискурсивної репрезентації досвіду тілесного буття. Про слухність сформульованих рацій доволі виразно свідчить і ще одна спільна риса, характерна для обох текстів. Йдеться чи не про сталий мотив подорожі, мандрівки, власне кажучи, постійного та невпинного руху, який, вочевидь, уявляє внутрішні блукання лабіринтами тілесності і водночас у парадоксальний спосіб корелює з неспокоєм героїнь» [17, с. 185].

Дуже ймовірно, що саме за допомогою цих та інших факторів ми маємо розмаїту картину моделювання світу в художньо-філософській парадигмі жіночих текстів. Водночас еволюція стильових систем продиктована історичним чинником – світовідчуттям епохи, і в художньому творі присутні авторові рефлексії на реальність, закономірне відображення сприйняття світу автором (за М. Бахтіним). Навіть враховуючи факт, що гендерна свідомість ще недостатньо мірою сформована в художньому дискурсі, літературознавстві, культурі в цілому, чимало літературознавців апологетизують правомірність «жіночої прози» й функціонування терміну в сучасному українському літературознавстві (В. Агеєва, Т. Гундорова, Н. Зборовська, І. Івасів, О. Карабьова, С. Павличко, Л. Таран, Т. Тебешевська-Качак, Г. Улюра, І. Яремчук та ін.), хоча є інші визначення, наприклад, С. Філоненко пропонує термін «феміноцентрична література» [16, с. 4].

В роботі Олени Ромазан «Художнє втілення гендерних проблем у творчості Сильвії Платта та Оксани Забужко» маємо і підтвердження того, що гендер торкнувся соціокультурних відмінностей, а не лише біологічних детермінант відмінностей статевих. В роботі подано детальний розгляд творчості письменниць, виокремлено спорідненість жіночих архетипів, виведено концепцію гендерного суспільного дисбалансу. Однією з причин називається «екзистенційна замкненість жінки у суспільстві» та ін. Дисертація Юлії Кушнерюк «Українська жіноча проза кінця ХХ століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю» містить світоглядні моделі в українській жіночій прозі, ідентичності героя, світомислення жіночої прози та її вплив на художній стиль літератури кінця ХХ ст. Авторка проаналізувала чималий пласт художніх полотен українських авторок, скрупульозно виявляючи світоглядні константи в структурі жіночого письма, національну компоненту в ідентичності героїв, часопросторові концепти та ін. Дослідниця приходить до висновку, що гендерна свідомість ще недостатньо сформована в культурі і в літературознавстві зокрема. І що впізнаваними рисами жіночого письма є контекстуальність, інтенсивна чуттєвість, тілесність мислення [5, с. 5].

Дослідження Софії Філоненко «Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття (феміністичний аспект)» дає обґрунтування закономірності появи феномена сучасної жіночої прози, зв'язок з феміністичною теорією, вперше системно осмислена концепція особистості жінки в українській жіночій прозі, показано ступінь традиційності і новаторства у творенні типу жінки. «Очевидна відмінність образу жінки твореного жіночою літературою, і у творах, написаних чоловіками-письменниками. Чітке прагнення письменниць зображувати героїню, апелюючи до власного досвіду, образи героїнь стають виявленнями концепції особистості жінки. Але така інтерпретація не обов'язково здійснюється з

феміністичних позицій, але за спрямованістю такі твори перебувають у річищі сучасного фемінізму [15, с. 6]. Важливим характеристичним прийомом жіночої прози зазначеного періоду відводиться жінками авторками (С. Майданська, О. Забужко, Т. Зарівна, С. Йовенко) відводиться показу професійної діяльності, їх фахового становлення, в основному героїні мають творчі професії і є представницями мистецької чи наукової еліти [15, с. 7]. Цікавими є дослідження жіночої прози, але вже російської та зарубіжної; маються на увазі «Постмодернізм і традиція: Трансформація жанру в чарівній казці Людмили Петрушевської» Ірини Колтухової, «Романістика Зори Ніл Герстон у контексті афро-американської жіночої літератури» Ірини Матковської, «Сучасне російське жіноче оповідання: особливості поетики та нарративної організації» Ганни Сєдих. Зокрема, Ганна Сєдих для розгляду жіночої прози як самостійного та самодостатнього художнього явища обрала гендерний підхід і вважає що гендер, незважаючи на те, що він є предметом наукових дискусій, має визначальний вплив на розвиток сучасного літературознавства [12, с. 1]. Напряма має абсолютно впевнену тенденцію розвиватися і на сьогодні лише з останніх досліджень ми маємо: «Кітч і література» Тамари Гундорової, «Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ століття» Софії Філоненко, англomовна, видана в США «Mapping Postcommunist Cultures: Russia and Ukraine in the Context of Globalization» («Відображення посткомуністичної культур: Росія і Україна в контексті глобалізації» Віталія Чернецького), доповнене перевидання вже «класичного» «Жіночого простору» Віри Агєєвої, де вона виявила феномен жіночого письма, гендерні аспекти сучасної української літератури, виокремила різні ролі жінкамитець, жінка-автор, жінка-читач, жінка-чужинка, тут Агєєва має на увазі статус у патріархальній культурі і багато іншого.

Цікавим надбанням є навчальний посібник Володимира Кравця «Історія гендерної педагогіки», в якому автор ретельно дослідив еволюцію змісту гендерної соціалізації в історії цивілізації з давнини до наших днів, розвиток гендерних та шлюбно-сімейних стосунків, проблеми гендеру в суспільному житті, особливості гендерної педагогіки.

Всі згадані дослідники на різний лад систематизують наш, поки що не оброблений літературний лан, змушують до дискусії. При цьому В. Чернецький послуговується переважно постколоніальною методологією, решта є феміністичною критикою. І якщо Н. Маньковська, вивчаючи «постмодерністський культурний континуум» кінця ХХ ст., помічає, що він має певну будову по вертикалі «всю історію (культури от архаики, примитивизма до наиболее продвинутых художественных течений, а по горизонтали – художественный опыт всех стран и народов: европоцентризм утрачивает актуальность» [9, с. 9]. Постмодернізм кожної національної літератури має свій стиль і забарвлення, можливо навіть свої типологічні риси. Постмодернізм український, котрий складає і жіноча проза, зародився на початку 90-х, і це має певне значення – за часом, так би мовити, «приєднання» певної національної літератури до парадигми постмодерну. Саме за тим часом можна визначити вплив літературної традиції. Для українського постмодерну такою є бароко і романтизм, у європейців – романтизм, у росіян – реалізм і т. д. Різноманітність форм вираження цього напряму в літературі велика,

вміщає в себе низку філософських, науково-теоретичних і естетичних уявлень. Поки що дослідниками не розроблені критерії, за котрими можна було би визначати національні особливості постмодерну. Але зрозуміло то є мова, тип мислення, гумор, національна проблематика [8, с. 93].

В інтерв'ю «Літературній Україні» Оксана Забужко сказала про розвиток української феміністичної критики: «Думаю, що це найцікавіший і найплідніший напрямок у нашому сучасному літературознавстві – єдиний, де, з легкої руки покійної Соломії Павличко, склалася своя “українська школа”, що здобулася на міжнародне визнання» [6, с. 1]. І поки що українську жіночу прозу більшість сприймає як «специфічний літературний феномен», проте роботи вищезгаданих дослідниць розкривають патріархальні стереотипи, вимальовані на тлі жіночих образів письменниками-чоловіками. Можна навіть припустити, що це може правити спонукою для жінок-прозаїків показувати, а може навіть демонструвати в літературі жіночу суб'єктивність; переживання, емоції, пізнані ними зсередини.

Отже, гендерний аспект в українській постмодерній літературі є наявною складовою і безперечно цікавим полем для досліджень, про що свідчать монографії, дисертаційні роботи літературознавців. На сьогодні в Україні немає якихось офіційно сформованих жіночих літературних об'єднань, не виходили і спільні видання, але, ймовірно, студіями можна називати підняття схожої проблематики, котра йде в унісон з часом, відповідає його закликам. Тобто презентація нового образу жінки письменницями, використання гендерного відтінку у витворенні жіночих образів.

Бібліографічні посилання

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: Монографія: [Текст] / В. Агеєва. – К.: Факт, 2003. – 320 с.
2. Забужко О. Жінка-автор у колоніальній культурі, або знадоба до української гендерної міфології: [Текст] / О. Забужко // Хроніки від Фортінбраса. – К., 1999. – 155 с.
3. Зборовська Н. Карнавал мертвих поцілунків (Феміністичні роздуми): [Текст] / Н. Зборовська // Зборовська Н., Ільницька М. Феміністичні роздуми на карнавалі мертвих поцілунків. – Львів, 1999. – 87 с.
4. Кравець В. П. Історія гендерної педагогіки. Навчальний посібник: [Текст] / В. П. Кравець. – Тернопіль: Джура, 2005. – 440 с.
5. Кушнерюк Ю. Українська жіноча проза кінця ХХ століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю: Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: 10.01.01: [Текст] / Ю. Кушнерюк. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.
6. «Літературна Україна», № 52, грудень 2008 р. Інтерв'ю з Оксаною Забужко: [Електронний ресурс] / <http://zabuzhko.com/ua/interviews/litukrainant.html>
7. Маньковская Н. Саморефлексия неклассической эстетики // Эстетика на переломе культурных традиций: [Текст] / Н. Маньковская. – М.: Ин-т философии РАН, 2002. – С. 5–24.
8. Мережинская А. Ю. Русская и украинская «версии» стиля в контексте общетеоретических представлений о постмодернизме: [Текст] / А. Ю. Мережинская // Русская постмодернистская литература: Учебник. – К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2007. – 335 с.
9. Павличко С. Літературознавство постмодернізму: [Текст] / С. Павличко // Теорія літератури. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 679 с.
10. Поветкін Є. Жанрово-гендерна вигадка: [Електронний ресурс] / Є. Поветкін // Інтернет-часопис про культуру. – Київ. – Грудень 25, 2006 р. http://kut.org.ua/books_a0128.php

11. Ромазан О. О. Художнє втілення гендерних проблем у творчості Сильвії Платта та Оксани Забужко. Рукопис дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата наук: [Текст]/ О. О. Ромазан. – Дн-ськ, 2010р. – 204 с.
12. Сєдих Г. Сучасне російське жіноче оповідання: особливості поетики та наративної організації: Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук 10.01.02: [Текст]/ Г. Сєдих. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.
13. Соловей О. Є. : [Текст]/ О. Є. Соловей // Ельза. – Харків: Треант, 2010. – 160 с.
14. Українська хата: [Текст]. – 1909. – Кн. 1. – 6 с.
15. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття (феміністичний аспект). Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: 10.01.01: [Текст]/ С. Філоненко. – Дніпропетровськ, 2003. – 18 с.
16. Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття (феміністичний аспект): Дис. канд. філол. наук: 10.01.01: [Електронний ресурс]/ С. О. Філоненко. – Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2003. – 230 с. – Бібліогр.: арк. 212-230. <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/31635.html>
17. Штейнбук Ф. М. Тілесність – мімезис – аналіз (Тілесно-міметичний метод аналізу художніх творів): [монографія] : [Текст]/ Ф. М. Штейнбук. – К.: Знання України, 2009. – 215 с.

Надійшла до редколегії 12.05.11

УДК 821.161

О. А. Воеводина

г. Днепропетровск

СПЕЦИФИКА АНАЛИЗА РАМОЧНОГО ТЕКСТА В ЛИРИКЕ

Розглядаються підходи до аналізу назви та рамкового тексту у його взаємодії з основним текстом вірша чи ліричного циклу.

Ключові слова: рамковий текст, назва, епіграф, семантичний план тексту, комунікативна функція.

Рассматриваются подходы к анализу заглавия и рамочного текста в его взаимодействии с основным текстом стихотворения или лирического цикла.

Ключевые слова: рамочный текст, заглавие, эпиграф, семантический план текста, коммуникативная функция.

The article deals with the approaches to the analysis of the title and the frame text in its interaction with the main text of a poem or a lyric cycle.

Key-words: frame text, title, epigraph, semantic text plan, communicative function.

А. Ф. Лосев утверждает, что «имя предмета – арена встречи воспринимающего и воспринимаемого» [4, с. 48], это «орудие общения с предметами и арена интимной и сознательной встречи с их внутренней жизнью» [4, с. 49]. У Лосева *имя* практически равно *событию* (или, если пользоваться терминологией Хайдеггера, *эрайгнису*). В этом ключе интересно взглянуть на имя текста – его заглавие, в котором идея формирует определенный смысл, и рассмотреть его как самостоятельное «событие», но, безусловно, связанное с «событием» текста, который им предваряется. Изучение рамочного текста – актуальная проблема в современном литературоведении. Продолжая и развивая традиции исследования заглавия (в трудах С. Кржижановского, Ю. Лотмана), ученые сегодня ищут различные подходы к интерпретации взаимосвязи заглавия и основного текста. Целый ряд аспектов этой проблемы рассматривается в работах таких ученых, как